

Керноз Н. Є., ст. викладач

Присяжний В. В., здобувач вищої освіти 1 курсу, група ЦГЮ-201
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ЩОДО СУДДІВСЬКОГО КОРПУСУ В УКРАЇНІ: ПОДОЛАННЯ КРИЗИ

Дотриманню засади, проголошеної в статті 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року, щодо права кожного на «ефективний засіб правового захисту у відповідному національному органі» мала сприяти конституційна судова реформа 2016 року в Україні (щодо правосуддя), оскільки в країні була необхідність у подоланні кризової ситуації, що склалася у системі судоустрою, зокрема в суддівському корпусі, чим порушувалися права та свободи громадян при доступі до правосуддя.

Про кризовий стан кадрового забезпечення у системі судоустрою України на 23.11.2016 року свідчить інформація, надана 675 судами України, а саме: 585 місцевими загальними, 25 окружними адміністративними, 25 місцевими господарськими, 25 апеляційними загальними, 8 апеляційними адміністративними, 7 апеляційними господарськими: штатна кількість суддів складала 7968 суддів: фактично працювало 6228 суддів - 78% штатної чисельності (далі – ш. ч.), але з них здійснювали правосуддя лише 4937 суддів - 62% від ш. ч. та 72% від фактичної чисельності (далі – ф. ч.) суддів; 13 суддів досягли граничного віку перебування на посаді, у 914 суддів закінчився 5-річний термін повноважень - 15% від ф. ч., 26 суддів відсторонені від посад, 205 суддів не прийняли присягу, 73 судді прикріплені до інших судів; 525 суддів мали намір звільнитися.

Про ускладнення кадрової ситуації у судах України свідчили нетипові ситуації, зокрема: не здійснювали правосуддя судді, прикріплені до інших судів (73 судді); судді не здійснили переміщення разом з установою (на роботу не виходили, письмової згоди на переведення в іншу місцевість разом з установою не надали, з власної ініціативи не виконували повноваження (10 суддів); призначені судді не прибули до суду; закінчився 5-річний термін повноважень; заповненість штатних посад суддів у 72 судах не перевищує 50%; по одному судді могли здійснювати правосуддя у 65 судах України (але якщо суддя піде у відпустку/на лікарняний - неможливо утворити склад суду); по 2 судді могли здійснювати правосуддя у 191 судах; були суди із судьями, що перебували у штаті суду, але не могли здійснювати правосуддя (5 судів: Карлівський райсуд Полтавської обл., Шполянський райсуд Черкаської обл., Магдалинівський райсуд Дніпропетровської обл., Новгородівський міський Донецької обл., Савранський райсуд Одеської обл.); навіть були суди без жодного судді, призначеного на посаду (4 суди: Лохвицький райсуд Полтавської обл., Козівський райсуд Тернопільської обл., Яремчанський міський суд Івано-Франківської обл., Радивилівський райсуд Рівненської обл.). Отже, доступ до правосуддя був обмежений у 56 кримінальних справ щодо 60 осіб; 48 матеріалів в порядку КПК/КВК; 1240 справ про адміністративні правопорушення; 3190 цивільних справ, в т.ч. окремого провадження; 175 справ у порядку адміністративного судочинства[1], що є неприпустимим.

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 року № 1402-VIII (далі – Закон № 1402-VIII) визначив статус і повноваження Вищої кваліфікаційної комісії суддів (далі – ВККС) України: ведення обліку даних про кількість посад суддів у судах, у т.ч. вакантних, проведення добору кандидатів для призначення на посаду судді, організація проведення щодо них спеціальної перевірки та прийняття кваліфікаційного іспиту, внесення до Вищої ради правосуддя (далі - ВРП) рекомендації про призначення кандидата на посаду судді, внесення рекомендації про переведення судді, крім переведення як дисциплінарної

санкції та інші [2]. Тобто ця комісія мала б виконувати важливу роль у проведенні судової реформи України, метою якої була адаптація українського законодавства до європейських стандартів. Але Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування» від 16.10.2019 року № 193-IX були внесені зміни, зокрема щодо складу ВККС України: «входять дванадцять членів, які призначаються Вищою радою правосуддя за результатами конкурсу строком на чотири роки» [3], які були визнані неконституційними згідно з Рішенням Конституційного Суду № 4-р/2020 від 11.03.2020 [4], що унеможливило створення конкурсної комісії для проведення конкурсу на зайняття посади члена ВККС України та проведення конкурсу на зайняття посади її члена, хоча про початок було оголошено рішенням Вищої Ради правосуддя від 12.12.2019 року № 3474/0/15-19.

Подоланню прогалин законодавства частково сприяло прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо відрядження суддів та врегулювання інших питань забезпечення функціонування системи правосуддя в період відсутності повноважного складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України» від 04.06.2020 року № 679-IX (далі – Закон № 679-IX), оскільки його нормами було врегульовано строк відрядження (1 рік) та нові повноваження ВРП, а саме: - обмеження загального строку відрядження судді (до 2 років) лише за певних умов: «... якщо обставини, що були підставою відрядження судді, продовжують існувати, за зверненням голови суду, до якого суддя відряджений, та за згодою такого судді Вища рада правосуддя продовжує строк відрядження, але не більше ніж на один рік»; - за поданням ВККС України може ухвалити рішення про дострокове закінчення відрядження судді, при цьому він мав повернутися на роботу до суду, з якого був відряджений; за таких обставин визначення нового судді (колегії суддів) для розгляду справ, які знаходилися на розгляді у судді та не розглянуті ним по суті мало б здійснюватися ЄСІТС [5], яка на жаль так і не запроваджена.

Суттєво розширена компетенція ВРП у період відсутності повноважного складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, оскільки вона наділена новими повноваженнями щодо ухвалення без рекомендації чи подання ВККС України рішення про: - відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації та про дострокове закінчення відрядження судді; - переведення судді відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», а якщо у такого судді закінчиться строк повноважень - внесення Президенту України подання про призначення на посаду судді до суду, визначеного в рекомендації ВККС України про переведення, при умові, що до набрання чинності Законом № 679-IX, суддя пройшов кваліфікаційне оцінювання відповідно до закону; - внесення Президенту України: а) подання про призначення на посаду судді, повноваження якого припинилися у зв'язку із закінченням строку, на який його було призначено, якщо до набрання чинності Законом № 679-IX, колегією ВККС України було визнано суддю таким, що відповідає займаній посаді; б) подання про призначення судді у відставці до суду тієї самої спеціалізації, але не вищого рівня (крім Верховного Суду) лише за його заявою, при умові, що до набрання чинності Законом № 679-IX, він пройшов кваліфікаційне оцінювання відповідно до закону; - внесення змін до порядку відрядження судді до іншого суду тієї самої спеціалізації [5].

Хоча у 2020 році присягу склали 437 новопризначених суддів, це не змінило кризової ситуації в суддівському корпусі України, оскільки станом на 01.01.2021 року фактично зайнято 5191 посади судді, але здійснювали правосуддя лише 4991 суддя, вакантними залишаються 1867 посад [6]. Є надія, що прийняття Закону «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо відновлення

роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України» № 3711-д, цьому сприятиме, законопроект якого 03.03.2021 року прийняли за основу в першому читанні з поправками.

Список використаних джерел

1. Щодо кадрової ситуації, яка склалася у судах України: Рішення Ради суддів України № 87 від 02.12.2016. URL: <http://www.rsu.gov.ua/ua/events/risenna-rsu-no-87-vid-02122016-sodo-kadrovoi-situacii-aka-sklalasa-u-sudah-ukraini>(дата звернення: 20.03.2021).

2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України № 1402-VIII від 02.06.2016. Дата оновлення: 10.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/ed20201210> (дата звернення: 20.03.2021).

3. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування: Закон України № 193-IX від 16.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/193-20#n6>(дата звернення: 20.03.2021).

4. Рішення Конституційного Суду України № v004p710-20 від 11.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-20#n78> (дата звернення: 20.03.2021).

5. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо відрядження суддів та врегулювання інших питань забезпечення функціонування системи правосуддя в період відсутності повноважного складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України: Закон України № 679-IX від 04.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-20/conv#n5> (дата звернення: 20.03.2021).

6. Загальна інформація про кількість суддів та чисельність працівників апарату судів станом на 01.01.2021: Таблица № 2 до Звіту про огляд витрат ДБ України у сфері судової влади. URL: https://kzm.rv.court.gov.ua/img/files/file_4632.pdf (дата звернення: 20.03.2021).

Коновал В. В., здобувачка вищої освіти 1 курсу, група КЮ-202

Науковий керівник – **Пузирна Н. С.**, к.ю.н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ПОНЯТТЯ ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ ТА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність є найважливішою складовою механізму держави тому, що уповноважується державою для професійного виконання захисту та охорони основ конституційного ладу, який включає в себе: свободи та законні інтереси людини та громадянина держави, їхні права, законність та правопорядок.

Забезпечення вище зазначених компонентів є важливою складовою побудови соціалістичної демократичної правової держави та чіткого функціонування громадянського суспільства.

Чинне законодавство нашої країни не дає чіткого визначення поняттю «правоохоронна діяльність». Зі змістом цього поняття триває дискусія, існує багато виловлювань на цю тему, які мають право на існування, також існують різні думки про те, які органи варто вважати правоохоронними.

Наприклад, деякі науковці вважають, що правоохоронна діяльність відноситься лише до діяльності компетентних на те державних органів сфери боротьби зі злочинністю. Інші науковці відносять правоохоронну діяльність до діяльності не тільки зі злочинами, а й